

II

(Oznámenia)

OZNÁMENIA INŠTITÚCIÍ, ORGÁNOV, ÚRADOV A AGENTÚR EURÓPSKEJ
ÚNIE

EURÓPSKA KOMISIA

OZNÁMENIE KOMISIE

o operačných usmerneniach na vykonávanie vykonávacieho rozhodnutia Rady 2022/382, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana

(2022/C 126 I/01)

Rada prijala 4. marca 2022 vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (ďalej aj ako „rozhodnutie Rady“) ⁽¹⁾. Toto rozhodnutie nadobudlo účinnosť v ten istý deň.

Na základe nedávnych otázok členských štátov týkajúcich sa vykonávania rozhodnutia Rady a smernice 2001/55/ES (ďalej aj ako „smernica o dočasnej ochrane“) Komisia identifikovala celý rad aspektov, v súvislosti s ktorými považuje za užitočné poskytnúť členským štátom usmernenia. Tieto aspekty, ako je napríklad rozsah pôsobnosti (osoby, na ktoré sa rozhodnutie Rady vzťahuje či nevzťahuje, rodinní príslušníci) a spôsob zaobchádzania s deťmi vrátane neplnoletých osôb bez sprievodu, sú predmetom pripojených usmernení. Usmernenia rozoberajú aj otázky práva na voľný pohyb medzi členskými štátmi, registrácie a poskytovania informácií.

Táto situácia stavia členské štáty pred veľmi náročnú výzvu. Rozsah tejto výzvy, ktorá sa týka príchodu už takmer troch miliónov osôb, je obrovský. Situácia sa každodenne vyvíja. Tieto usmernenia sa musia prispôbovať vývoju situácie, a preto ich bude potrebné aktualizovať vzhľadom na nadobúdané skúsenosti členských štátov.

Usmernenia sú preto mienené ako živý dokument a budú sa musieť pravidelne aktualizovať na základe nových otázok od členských štátov, aby odrážali situáciu v teréne a náležite zohľadňovali meniace sa potreby členských štátov. Na tieto usmernenia môžu nadväzovať konkrétnejšie odporúčania k vybraným témam. Komisia má takisto v úmysle pravidelne aktualizovať osobitnú webovú stránku o informáciách pre ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine a publikovať na nej akékoľvek dodatočné usmernenia, ktoré by členské štáty mohli vyžadovať. Podobne má Komisia v úmysle sa každý mesiac stretávať s členskými štátmi, aby prediskutovala otázky súvisiace s výkladom rozhodnutia Rady a smernice 2001/55/ES.

Komisia zriadila „**platformu solidarity**“ s cieľom koordinovať operačnú reakciu medzi členskými štátmi podľa článku 3 ods. 2 rozhodnutia Rady. Platforma solidarity bude spolupracovať so sieťou EÚ pre pripravenosť a krízové riadenie v oblasti migrácie (ďalej aj ako „sieť Blueprint“) uvedenou v článku 3 ods. 1 rozhodnutia Rady, pričom zohľadní situačné informácie získané v rámci tejto siete. Prostredníctvom platformy solidarity sa budú zhromažďovať informácie a skúmať potreby identifikované v členských štátoch a koordinovať následné operačné opatrenia v reakcii na tieto potreby.

(¹) Ú. v. ES L 71, 4.3.2022, s. 1.

Platforma solidarity uľahčí mobilizáciu príslušných nástrojov EÚ, skординuje spojenie ponúk solidarity s identifikovanými potrebami a bude koordinovať aj presun osôb na všeobecnej úrovni medzi členskými štátmi a prípadne do tretích krajín v spolupráci s agentúrami EÚ a inými príslušnými aktérmi.

Členské štáty vymenovali dve osoby, jednu, ktorá bude národným kontaktným bodom s rozhodovacou právomocou, a druhú na operačnej úrovni. Všetky informácie súvisiace s platformou solidarity, ako aj akékoľvek ďalšie otázky spojené s vykonávaním rozhodnutia Rady o týchto usmerneniach by sa mali zasielať do osobitnej funkčnej e-mailovej schránky, ktorá už bola oznámená členským štátom.

Komisia prijala v roku 2020 ako neoddeliteľnú súčasť návrhov paktu odporúčanie týkajúce sa **konceptie EÚ pre pripravenosť a krízové riadenie v oblasti migrácie**. Jej cieľom je poskytnúť operačný rámec na monitorovanie a predvídanie migračných tokov a migračných situácií, budovanie odolnosti, ako aj organizovanie situačnej reakcie na migračnú krízu.

Od začiatku januára 2022 Komisia veľmi úzko spolupracuje s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť, príslušnými agentúrami EÚ a členskými štátmi v rámci siete pre koncepciu pripravenosti a krízového riadenia v oblasti migrácie (sieť Blueprint) s cieľom získať prehľad o úrovni pripravenosti na možnú krízu. Od začiatku vojny na Ukrajine sa sieť stretáva dvakrát týždenne a priebežne komunikuje o každodenných, zdieľaných správach o situačnej informovanosti s cieľom zabezpečiť koordinovanú mimoriadnu reakciu na migračné výzvy vyvolané takými udalosťami.

Táto činnosť je plne koordinovaná s integrovanou politickou reakciou na krízu (IPCR) a správa siete Blueprint je súčasťou týždennej správy o integrovanej situačnej informovanosti a analýze (ISAA).

V rámci siete Blueprint sa budú naďalej vymieňať situačné informácie a konsolidovať všetky relevantné informácie o riadení migrácie v súvislosti s inváziou Ruska na Ukrajinu vrátane informácií o vykonávaní smernice 2001/55/ES.

Cieľom týchto **usmernení** je pomôcť členským štátom pri uplatňovaní rozhodnutia Rady a smernice 2001/55/ES^(?) (smernica o dočasnej ochrane) a iných uplatniteľných právnych predpisov EÚ. Usmernenia dopĺňajú oznámenie Komisie z 2. marca 2022, ktorým sa poskytujú operačné usmernenia týkajúce sa riadenia vonkajších hraníc s cieľom uľahčiť prekračovanie hraníc medzi EÚ a Ukrajinou^(?).

1. OSOBY, NA KTORÉ SA VZŤAHUJE DOČASNÁ OCHRANA

Osoby oprávnené na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva podľa vykonávacieho rozhodnutia Rady 2022/382 (ďalej len „rozhodnutie Rady“)

V článku 2 ods. 1 a 2 rozhodnutia Rady sa stanovujú osobitné skupiny osôb, na ktoré sa vzťahuje dočasná ochrana alebo primeraná ochrana podľa vnútroštátneho práva.

Podľa článku 2 ods. 1 rozhodnutia Rady sa dočasná ochrana stanovená v smernici 2001/55/ES vzťahuje na:

1. **ukrajinských štátnych príslušníkov** s pobytom na Ukrajine, ktorí boli vysídlení **24. februára 2022 alebo neskôr, a na ich rodinných príslušníkov**;
2. osoby bez štátnej príslušnosti a štátnych príslušníkov tretích krajín iných ako Ukrajina, ktorí **požívali medzinárodnú ochranu alebo rovnocennú vnútroštátnu ochranu** na Ukrajine pred 24. februárom 2022 a ktorí boli vysídlení z Ukrajiny 24. februára 2022 alebo neskôr, a **na ich rodinných príslušníkov**.

Podľa článku 2 ods. 2 rozhodnutia Rady sa dočasná ochrana stanovená v smernici 2001/55/ES alebo primeraná ochrana podľa vnútroštátneho práva členských štátov uplatňuje na osoby bez štátnej príslušnosti a štátnych príslušníkov tretích krajín iných ako Ukrajina, ktorí môžu preukázať, že pred 24. februárom 2022 mali na Ukrajine oprávnený pobyt na základe **platného povolenia na trvalý pobyt** vydaného v súlade s ukrajinským právom, a ktorí **sa nemôžu za bezpečných a stabilných podmienok vrátiť do svojej krajiny** [pôvodu] alebo regiónu [v rámci ich krajiny].

^(?) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

^(?) Ú. v. ES C 104 I, 4.3.2022, s. 1.

Čo sa rozumie pod pojmom „primeraná ochrana“ podľa vnútroštátneho práva, ako sa stanovuje v článku 2 ods. 2 rozhodnutia Rady?

„Primeraná ochrana“ podľa vnútroštátneho práva sa v článku 2 ods. 2 rozhodnutia Rady uvádza ako možná alternatíva, ktorú môžu ponúknuť členské štáty, k dočasnej ochrane, a preto nemusí zahŕňať rovnaké výhody, ako sú výhody spojené s dočasnou ochranou stanovenou v smernici 2001/55/ES. Členské štáty však musia pri vykonávaní rozhodnutia Rady rešpektovať Chartu základných práv Európskej únie a podstatu smernice 2001/55/ES. V prípade všetkých osôb sa musí rešpektovať ľudská dôstojnosť, a teda aj dôstojná životná úroveň (ako sú práva na pobyt, prístup k prostriedkom na živobytie a ubytovanie, neodkladná zdravotná starostlivosť a primeraná starostlivosť o neplnoleté osoby).

Čo sa rozumie pod pojmom „rovnocenná vnútroštátna ochrana“ na Ukrajine podľa článku 2 ods. 1 písm. b) rozhodnutia Rady?

Komisia sa domnieva, že „rovnocenná vnútroštátna ochrana“ na Ukrajine je alternatívou k medzinárodnej ochrane a vzťahuje sa na iné formy ochrany poskytovanej ukrajinskými orgánmi, ako je dočasná ochrana alebo humanitárna ochrana. Komisia v súčasnosti zhromažďuje od ukrajinských orgánov informácie o formách ochrany podľa ukrajinského práva a o dokladoch, ktoré ukrajinské orgány vydávali osobám požívajúcim takéto formy ochrany. Z predbežných získaných informácií vyplýva, že Ukrajina vydávala tieto doklady: „cestovný doklad pre osoby, ktorým sa poskytla doplnková ochrana“, „cestovný doklad osoby bez štátnej príslušnosti“ a „osvedčenie pre osoby, ktorým sa poskytla doplnková ochrana“.

Dôkaz o nároku na dočasnú ochranu stanovenú v smernici 2001/55/ES alebo na primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva

Rozhodnutím Rady sa zaviedla okamžitá dočasná ochrana pre kategórie osôb uvedené v článku 2 ods. 1 a 2. V rámci vnútroštátneho práva neexistuje žiadny postup podávania žiadostí o dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu. Dotknutá osoba, ktorá kontaktuje orgány s cieľom využiť práva spojené s dočasnou ochranou alebo primeranou ochranou, musí len preukázať svoju štátnu príslušnosť, postavenie osoby s medzinárodnou ochranou alebo rovnocennou ochranou, pobyt na Ukrajine alebo prípadne rodinnú väzbu. Právo na dočasnú ochranu je okamžité. S cieľom zabezpečiť riadnu správu a registráciu dotknutej osoby však členský štát môže rozhodnúť, že táto osoba musí spĺňať určité požiadavky, ako je vyplnenie registračného formulára a predloženie dôkazov, ako sa stanovuje v rozhodnutí Rady.

Jedným z cieľov dočasnej ochrany je zabezpečiť rýchly proces obmedzením formalít na minimum. Ako sa uvádza v odôvodnení 12 rozhodnutia Rady, osoby, ktoré chcú využiť túto ochranu, by mali byť schopné preukázať svoj nárok na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva predložením príslušných dokladov príslušným orgánom v dotknutom členskom štáte.

To by mohlo zahŕňať listinné dôkazy, ktoré môžu pomôcť pri:

- stanovovaní totožnosti a pobytu,
- preukazovaní rodinného vzťahu alebo celistvosti rodiny a závislosti vo vzťahu k blízkym príbuzným.

Ak platnosť predložených dokladov uplynula, členské štáty sa nabádajú k tomu, aby ich považovali za dôkaz totožnosti alebo pobytového statusu dotknutej osoby.

Ak by členské štáty mali pochybnosti o pravosti dokladov alebo ak osoba nemá uvedené doklady, mohli by kontaktovať ukrajinské orgány v členských štátoch, aby poskytli podporu alebo potvrdili, ak je to možné, ukrajinskú štátnu príslušnosť osoby alebo jej pobytový status na Ukrajine.

Ak osoba nie je schopná predložiť príslušné doklady a členské štáty nie sú schopné rýchlo určiť, či má dotknutá osoba nárok na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva, Komisia navrhuje presmerovať túto osobu na konanie o azyle. Podobne osoby, ktoré vyhlásia, že sa nemôžu bezpečne vrátiť do svojej krajiny/regiónu pôvodu, ale proces určovania nároku na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva sa stáva príliš zložitým, by sa mali v každom prípade presmerovať na konanie o azyle.

Orientačný zoznam dokladov preukazujúcich ukrajinskú štátnu príslušnosť, aj keď uplynulo obdobie ich platnosti:

- cestovné pasy akéhokoľvek druhu (cestovné pasy krajiny, diplomatické pasy, služobné pasy, kolektívne pasy a náhradné pasy vrátane detských pasov),

- národné preukazy totožnosti (vrátane dočasných a náhradných),
- vojenské knižky a vojenské služobné preukazy,
- námornícke knižky, služobné preukazy veliteľov námorných lodí a námornícke pasy,
- osvedčenia o občianstve a
- iné úradné doklady, v ktorých sa uvádza občianstvo.

Čo sa rozumie pod pojmom „nemožnosť návratu do krajiny alebo regiónu pôvodu za bezpečných a stabilných podmienok“ (článok 2 ods. 2 a 3 rozhodnutia Rady)?

V článku 2 ods. 2 rozhodnutia Rady sa od členských štátov vyžaduje, aby uplatňovali toto rozhodnutie alebo primeranú ochranu podľa svojho vnútroštátneho práva, pokiaľ ide o osoby bez štátnej príslušnosti a štátnych príslušníkov tretích krajín iných ako Ukrajina, ktorí môžu preukázať, že pred 24. februárom 2022 mali na Ukrajine oprávnený pobyt na základe platného povolenia na trvalý pobyt vydaného v súlade s ukrajinským právom, a ktorí sa nemôžu za bezpečných a stabilných podmienok vrátiť do svojej krajiny alebo regiónu pôvodu. V článku 2 ods. 3 sa stanovuje, že členské štáty môžu toto rozhodnutie uplatňovať aj na iné osoby vrátane osôb bez štátnej príslušnosti a štátnych príslušníkov tretích krajín iných ako Ukrajina s oprávneným pobytom na Ukrajine, ktorí sa nemôžu za bezpečných a stabilných podmienok vrátiť do svojej krajiny alebo regiónu pôvodu.

Návrat do krajiny alebo regiónu pôvodu za bezpečných a stabilných podmienok nie je vymedzený v smernici 2001/55/ES ani v rozhodnutí Rady. Komisia sa domnieva, že ide o pojem *sui generis*, ktorý sa osobitne vzťahuje na smernicu.

Odkaz na neschopnosť vrátiť sa za bezpečných a stabilných podmienok do krajiny alebo regiónu pôvodu by sa mal vykladať v zmysle článku 2 písm. c) smernice 2001/55/ES, v ktorom sa osobitne odkazuje na situácie ozbrojeného konfliktu alebo endemického násillia a vážne riziko systematického alebo všeobecného porušovania ľudských práv v krajine pôvodu. Okrem toho sa v článku 6 ods. 2 smernice 2011/55/ES stanovuje, že na ukončenie dočasnej ochrany musí byť situácia v krajine pôvodu osôb, ktorým sa poskytla dočasná ochrana, taká, že umožňuje bezpečný a trvalý návrat osôb, ktorým sa poskytla dočasná ochrana, pri náležitom rešpektovaní ľudských práv a základných slobôd a záväzkov členských štátov týkajúcich sa zásady *non-refoulement* (zákazu vyhodenia alebo vrátenia) (*).

V tomto ohľade môže byť nemožnosť „návratu za bezpečných podmienok“ spôsobená napríklad zjavným rizikom pre bezpečnosť dotknutej osoby, situáciami ozbrojeného konfliktu alebo endemického násillia, zdokumentovanými rizikami prenasledovania alebo iného neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu.

Na to, aby bol návrat „trvalý“, dotknutá osoba by mala mať vo svojej krajine alebo regióne pôvodu aktívne práva, ktoré jej poskytnú vyhliadky na uspokojenie základných potrieb vo svojej krajine/svojom regióne pôvodu, ako aj možnosť opätovne sa začleniť do spoločnosti.

Pri posudzovaní toho, či ide o návrat „trvalý a za bezpečných podmienok“, by členské štáty mali vychádzať zo všeobecnej situácie v krajine alebo regióne pôvodu. Napriek tomu by dotknutá osoba mala byť schopná preukázať/predložiť na individuálnej úrovni dôkazy *prima facie*, že sa nemôže vrátiť do svojej krajiny alebo regiónu pôvodu za bezpečných a stabilných podmienok. Členské štáty by v tejto súvislosti mali zohľadniť, či má dotknutá osoba stále zmysluplné spojenie so svojou krajinou pôvodu, napríklad vzhľadom na čas strávený pobytom na Ukrajine alebo rodinné väzby v jej krajine pôvodu. Náležitá pozornosť by sa mala venovať aj osobitným potrebám zraniteľných osôb a detí, najmä neplnoletých osôb bez sprievodu a sirôt, a to na základe zásady záujmu dieťaťa.

Rodinní príslušníci s nárokom na dočasnú ochranu a iné možnosti zlúčenia rodiny

Rodinní príslušníci osôb uvedených v článku 2 ods. 1 písm. a) a b) takisto patria do rozsahu pôsobnosti rozhodnutia Rady, ak ich rodiny mali pobyt na Ukrajine už pred 24. februárom 2022, a to vzhľadom na význam zachovania celistvosti rodiny a zabránenia rozdielnym postaveniam medzi členmi tej istej rodiny.

(*) V súlade so Ženevským dohovorom je vylúčené, aby bola osoba vrátená na hranice územia, kde by jej život alebo sloboda boli ohrozené z dôvodu rasy, náboženstva, štátnej príslušnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo z dôvodu politického názoru. Podľa článku 19 Charty základných práv Európskej únie nesmie byť žiadna osoba vystáňovaná, vyhodená ani vydaná do štátu, v ktorom existuje vážne riziko, že bude vystavená trestu smrti, mučeniu alebo inému neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Na účely rozhodnutia Rady sa za rodinných príslušníkov považujú tieto kategórie osôb:

- a) manžel/manželka osoby, na ktorú sa vzťahuje dočasná ochrana, alebo druh/družka žijúci/žijúca s touto osobou v stálom vzťahu, ak právny poriadok alebo prax dotknutého členského štátu pristupuje k nezosobášeným párom obdobným spôsobom ako k manželským párom podľa svojho vnútroštátneho práva týkajúceho sa cudzincov – čo možno preukázať príslušnými matričnými dokladmi a osvedčeniami alebo akýmkoľvek iným dokladom vydaným ukrajinskými orgánmi, ako aj potvrdeniami vydanými zastúpením krajiny v tomto členskom štáte;
- b) neploleté slobodné deti horeuvedenej osoby, na ktorú sa vzťahuje dočasná ochrana, alebo deti jeho/jej manželky/manželka bez rozdielu, či sú manželské, nemanželské alebo adoptované – čo možno preukázať rodným listom alebo podobným spôsobom;
- c) ďalší blízki príbuzní, ktorí žili spoločne ako súčasť rodiny v čase okolností súvisiacich s hromadným prílevom vysídlených osôb a ktorí boli v tom čase úplne alebo čiastočne závislí od horeuvedenej osoby, na ktorú sa vzťahuje dočasná ochrana – čo možno preukázať dokladmi o pobyte, matričnou knihou a dokladom o príslušných platbách za starostlivosť. Členské štáty by mali „svoj priestor na voľnú úvahu“ využiť „čo možno najhumanitárnejšie“⁽⁵⁾.

Určité ustanovenia smernice 2001/55/ES sú zvlášť relevantné pre rodinných príslušníkov: článok 15 smernice 2001/55/ES o zlúčení rodinných príslušníkov požívajúcich dočasnú ochranu v rôznych členských štátoch (odsek 2), zohľadnenie záujmov dieťaťa (odsek 4), solidarita, pokiaľ ide o presídlenie na účely zlúčenia rodiny (odsek 5), vydávanie a odnímanie dokladov po zlúčení (odsek 6), spolupráca a výmena informácií (odseky 6 a 7).

Komisia zdôrazňuje, že v prípade osôb bez štátnej príslušnosti a štátnych príslušníkov tretích krajín iných ako Ukrajina, ktorí sú schopní preukázať, že mali na Ukrajine pred 24. februárom 2022 oprávnený pobyt na základe **platného povolenia na trvalý pobyt** vydaného v súlade s ukrajinským právom, a ktorí sa nemôžu za bezpečných a stabilných podmienok vrátiť do svojej krajiny alebo regiónu pôvodu, ich rodinní príslušníci nie sú oprávnení na dočasnú ochranu alebo primeranú vnútroštátnu ochranu podľa rozhodnutia Rady. Hoci sa v rozhodnutí Rady nevyžaduje, aby rodinní príslušníci osôb uvedených v článku 2 ods. 2 požívali dočasnú ochranu stanovenú v smernici 2001/55/ES alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva členských štátov, Komisia nabáda členské štáty k tomu, aby rozšírili uplatňovanie dočasnej ochrany alebo primeranej ochrany podľa vnútroštátneho práva na rodinných príslušníkov týchto osôb.

Osoby, ktoré majú nárok na dočasnú ochranu, ako aj osoby, ktoré na ňu nemajú nárok, môžu požívať:

- právo na zlúčenie rodiny podľa smernice 2003/86/ES, ak sú rodinnými príslušníkmi štátneho príslušníka tretej krajiny s oprávneným pobytom v členskom štáte a spĺňajú podmienky stanovené v uvedenej smernici,
- práva stanovené v smernici 2004/38/ES, ak sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, ktorý si uplatňuje právo voľného pohybu.

Nadobudnutie práv podľa smernice 2003/86/ES, smernice 2004/38/ES alebo vnútroštátneho práva dotknutých členských štátov nemôže viesť k strate dočasnej ochrany pre tých, ktorí na ňu majú nárok. Ak budú aj naďalej splnené príslušné podmienky, tieto práva na pobyt by však týmto osobám umožnili mať naďalej oprávnený pobyt v dotknutom členskom štáte po skončení dočasnej ochrany v súlade s článkom 6 smernice 2001/55/ES.

Osoby, ktoré nemajú nárok na dočasnú ochranu alebo primeranú vnútroštátnu ochranu podľa rozhodnutia Rady a možnosť rozšíriť dočasnú ochranu na túto kategóriu osôb (článok 7 ods. 1 smernice o dočasnej ochrane)

Nárok na dočasnú ochranu stanovenú v smernici 2001/55/ES alebo na primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva v zásade nemajú tieto kategórie vysídlených osôb:

⁽⁵⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o usmernení k uplatňovaniu smernice 2003/86/ES o práve na zlúčenie rodiny, 3. apríl 2014 [COM(2014) 210 final].

1. ukrajinskí štátni príslušníci s pobytom na Ukrajine, ktorí boli **vysídlení z Ukrajiny pred 24. februárom 2022 alebo ktorí sa** pred týmto dátumom **ocitli mimo Ukrajiny**, napríklad z dôvodu práce, štúdia, dovolenky, rodinných alebo lekárskejších návštev alebo z iných dôvodov;
2. osoby bez štátnej príslušnosti alebo štátni príslušníci tretích krajín iných ako Ukrajina, ktorí na Ukrajine požívali medzinárodnú ochranu alebo rovnocennú ukrajinskú ochranu ako utečenci pred 24. februárom 2022 a ktorí boli **vysídlení z Ukrajiny pred 24. februárom 2022 alebo ktorí sa** pred týmto dátumom **ocitli mimo Ukrajiny**, napríklad z dôvodu práce, štúdia, dovolenky, rodinných alebo lekárskejších návštev alebo z iného dôvodu;
3. osoby bez štátnej príslušnosti a štátni príslušníci tretích krajín iných ako Ukrajina, ktorí sú schopní preukázať, že mali na Ukrajine pred 24. februárom 2022 oprávnený pobyt na základe **platného povolenia na trvalý pobyt** vydaného v súlade s ukrajinským právom, a **ktorí sa môžu za bezpečných a stabilných podmienok vrátiť do svojej krajiny alebo regiónu pôvodu**.

Nárok na dočasnú ochranu stanovenú v smernici 2001/55/ES alebo na primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva nemajú ani tieto kategórie vysídlených osôb:

4. osoby bez štátnej príslušnosti a štátni príslušníci tretích krajín iných ako Ukrajina, ktorí mali na Ukrajine **pred 24. februárom 2022** oprávnený pobyt **krátkodobej povahy**, ako sú študenti a pracovníci, a ktorí **sa nemôžu** za bezpečných a stabilných podmienok **vrátiť** do svojej krajiny alebo regiónu pôvodu;
5. osoby bez štátnej príslušnosti a štátni príslušníci tretích krajín iných ako Ukrajina, ktorí mali na Ukrajine **pred 24. februárom 2022** oprávnený pobyt **krátkodobej povahy**, ako sú študenti a pracovníci, a ktorí **sa môžu** za bezpečných a stabilných podmienok **vrátiť** do svojej krajiny alebo regiónu pôvodu.

Napriek tomu môžu členské štáty v súlade s článkom 7 ods. 1 smernice 2001/55/ES rozšíriť dočasnú ochranu stanovenú v smernici na ďalšie kategórie vysídlených osôb nad rámec tých, na ktoré sa vzťahuje rozhodnutie Rady, ak sú tieto osoby vysídlené z rovnakých dôvodov a z tej istej krajiny alebo regiónu pôvodu, pričom tieto členské štáty to bezodkladne oznámia Rade a Komisii. V článku 2 ods. 3 rozhodnutia Rady sa v tejto súvislosti osobitne odkazuje na iné osoby vrátane osôb bez štátnej príslušnosti a štátnych príslušníkov tretích krajín iných ako Ukrajina s oprávneným pobytom na Ukrajine, ktorí sa nemôžu za bezpečných a stabilných podmienok vrátiť do svojej krajiny pôvodu.

V súlade s odôvodnením 14 rozhodnutia Rady **Komisia dôrazne nabáda členské štáty, aby zvážili rozšírenie dočasnej ochrany najmä na tie osoby, ktoré utiekli z Ukrajiny krátko pred 24. februárom 2022 (osoby uvedené v bodoch 1 a 2 vyššie)** v čase zvyšovania napätia alebo ktoré sa ocitli na území Únie alebo inej tretej krajiny (napr. na dovolenke alebo z pracovných alebo rodinných dôvodov) tesne pred týmto dátumom a ktoré sa v dôsledku ozbrojeného konfliktu nemôžu vrátiť na Ukrajinu.

Dôvodom je, že tieto osoby sa v súčasnej situácii v žiadnom prípade nebudú môcť vrátiť na Ukrajinu ako do krajiny ich pôvodu alebo ako do krajiny, ktorá je ich útočiskom. Alternatívou je poskytnúť im okamžitý prístup ku konaniam o azyle a uprednostniť ich prípady, keďže títo ľudia potrebujú okamžitú ochranu rovnako, ako Ukrajinci utekajúci od 24. februára.

Poskytnutie dočasnej ochrany by bolo tiež v prospech daného členského štátu vzhľadom na jednoduchú povahu konania, čím by sa ešte viac znížilo riziko nadmerného zaťaženia azylového systému.

Ako už bolo uvedené vyššie v oddiele o bezpečných a stabilných podmienkach, pokiaľ ide o osoby bez štátnej príslušnosti alebo štátnych príslušníkov tretích krajín iných ako Ukrajina, ktorí môžu preukázať, že mali **oprávnený pobyt na Ukrajine pred 24. februárom 2022 na základe platného povolenia na trvalý pobyt (osoby uvedené v bode 3 vyššie)** vydaného v súlade s ukrajinským právom, členské štáty by mohli zohľadniť skutočnosť, že tieto osoby majú *prima facie* zmysluplnejšie väzby s Ukrajinou než s krajinou alebo regiónom pôvodu, a preto je ich domovom Ukrajina. V ešte väčšej miere to platí v prípade osôb bez štátnej príslušnosti, ktoré v zásade nemajú krajinu pôvodu, do ktorej by sa mohli vrátiť.

V každom prípade (ako sa uvádza v odôvodnení 13) osoby, ktoré nemajú nárok na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva a ktoré sa môžu za bezpečných a stabilných podmienok vrátiť do svojej krajiny pôvodu, by mali byť prijaté do Únie, a to aj vtedy, ak nespĺňajú všetky podmienky vstupu stanovené v Kódexe schengenských hraníc, aby sa im zabezpečil bezpečný prechod na účely návratu do ich krajiny alebo regiónu pôvodu. Komisia nabáda členské štáty, aby aktívne spolupracovali s dotknutými tretími krajinami v záujme bezpečnej repatriácie občanov týchto tretích krajín. Tým nie je dotknuté právo osôb, ktoré nepatria do rozsahu pôsobnosti rozhodnutia Rady, na prístup ku konaniu o azyle.

Členské štáty by mali bezodkladne oznámiť Rade a Komisii v súlade s článkom 7 smernice 2001/55/ES, či rozšírili uplatňovanie dočasnej ochrany nad rámec toho, čo sa vyžaduje rozhodnutím Rady. Komisia zastáva názor, že členské štáty by mali informovať Komisiu prostredníctvom databázy THEMIS/smernice, ktorá je oficiálnym kanálom na oznamovanie transpozičných a vykonávacích pravidiel.

Osoby, ktoré môžu byť vylúčené z poskytnutia dočasnej ochrany (článok 28 smernice o dočasnej ochrane)

Členské štáty môžu vylúčiť vysídlenú osobu z dočasnej ochrany, ak majú vážne dôvody domnievať sa, že táto osoba spáchala trestný čin proti mieru, vojnový zločin alebo zločin proti ľudskosti, závažný trestný čin nepolitického charakteru mimo prijímajúceho členského štátu pred tým, ako bola prijatá do tohto členského štátu ako osoba požívajúca dočasnú ochranu, alebo ak je táto osoba uznaná za vinnú z konania v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov.

Členské štáty takisto môžu vylúčiť vysídlenú osobu z dočasnej ochrany, ak existujú opodstatnené dôvody na to, aby bola považovaná za osobu ohrozujúcu bezpečnosť hostiteľského členského štátu alebo predstavujúcu nebezpečenstvo pre spoločnosť hostiteľského štátu.

Komisia dôrazne odporúča, aby členské štáty pred vydaním povolenia na pobyt osobám, ktorým sa poskytla dočasná ochrana alebo primeraná ochrana podľa vnútroštátneho práva, nahliadli do príslušných medzinárodných databáz, databáz EÚ a vnútroštátnych databáz, a najmä zápisov o osobách a dokladoch v Schengenskom informačnom systéme (SIS), čo im umožní vykonať potrebnú bezpečnostnú kontrolu (podrobnejšie informácie sú uvedené v oddiele 4).

Deti

Odhaduje sa, že deti (osoby mladšie ako 18 rokov) predstavujú viac ako polovicu obyvateľstva, ktoré od 24. februára 2022 opúšťa Ukrajinu z dôvodu vojny ⁽⁶⁾. V súlade s *oznámením o ochrane migrujúcich detí* ⁽⁷⁾ z roku 2017 je ochrana migrujúcich detí prichádzajúcich z Ukrajiny najvyššou prioritou EÚ. Odporúčania Komisie v tejto súvislosti, ktorých cieľom je posilniť ochranu všetkých migrujúcich detí bez ohľadu na ich postavenie, platia aj v tejto ukrajinskej kríze.

Musí sa zabezpečiť úplná ochrana a rýchly prístup k osobitným právam detí (vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti vrátane preventívnej starostlivosti a starostlivosti o duševné zdravie a psychosociálnej pomoci), ako aj všetky potrebné podporné služby na zaistenie najlepšieho záujmu a blaha dieťaťa, a to pre všetky deti utekajúce pred ukrajinským konfliktom ⁽⁸⁾. Názor dieťaťa sa musí vypočúť a zobrať do úvahy v závislosti od veku a stupňa vyspelosti. Mala by sa zabezpečiť integrovaná reakcia v oblasti ochrany detí v spolupráci a koordinácii s príslušnými orgánmi.

Osobitné prekážky, ktorým často čelia migrujúce deti (napr. jazykové bariéry) pri prístupe k dôstojnému bývaniu, kvalitnému vzdelávaniu a iným sociálnym službám, by sa mali náležite zohľadniť a riešiť.

Členské štáty sa nabádajú k tomu, aby zabezpečili, že všetkým deťom sa poskytnú relevantné informácie o situácii, ich právach a postupoch a službách, ktoré sú k dispozícii na ich ochranu, a to spôsobom vhodným pre deti a primeraným veku a súvislostiam. Členské štáty sa tiež nabádajú k tomu, aby zabezpečili, že osoby pracujúce s deťmi – od príchodu dieťaťa na hranice EÚ – sú primerane vyškolené a že v prípade potreby budú zapojení odborníci na ochranu detí.

Všetky rozhodnutia alebo opatrenia, ktoré sa majú prijať v súvislosti s dieťaťom, musia byť založené na zásade záujmu dieťaťa, ktorý je prvoradým hľadiskom.

Situácia detí bez sprievodu, detí odlúčených od rodičov alebo sirôt je podrobnejšie rozobrať v oddiele 5.

⁽⁶⁾ <https://www.unicef.org/press-releases/one-week-conflict-ukraine-half-million-children-become-refugees>. (uverejnené 3. marca 2022). Aktualizované informácie o príchodoch do EÚ sú k dispozícii na tejto adrese: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

⁽⁷⁾ COM(2017) 211 final z 12. 4. 2017.

⁽⁸⁾ V súlade s Dohovorom OSN o právach dieťaťa, stratégiou EÚ v oblasti práv dieťaťa a príslušným *acquis* EÚ.

Prístup k vzdelávaniu pre neplnoletých (článok 14 ods. 1 smernice o dočasnej ochrane)

Podľa článku 14 ods. 1 smernice 2001/55/ES členské štáty poskytnú osobám mladším ako 18 rokov, ktoré požívajú dočasnú ochranu, prístup k svojmu vzdelávaciemu systému za rovnakých podmienok, ako majú ich vlastní štátni príslušníci a občania EÚ. Členské štáty môžu obmedziť takýto prístup k štátnemu vzdelávaciemu systému. Komisia sa domnieva, že to isté platí pre neplnoletých požívajúcich primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva, ako sa uvádza v článku 2 ods. 2 rozhodnutia Rady. V prípade potreby sa zohľadnia dokumenty preukazujúce úroveň vzdelania dosiahnutého na Ukrajine (napr. ukončenie strednej školy, úroveň A1 v anglickom jazyku atď.).

Komisia odporúča, aby sa deťom poskytli podporné opatrenia, napríklad prípravné kurzy, s cieľom uľahčiť im prístup k vzdelávaciemu systému a účasť v ňom. Medzi takéto podporné opatrenia patrí podpora osvojenia si jazyka hostiteľskej krajiny (v hlavnom vzdelávacom prúde alebo prostredníctvom prípravných kurzov vedúcich k rýchlemu prestupu na bežné vzdelávanie), posudzovanie úrovne kompetencií žiakov, poskytovanie poradenstva žiakom a rodičom o hostiteľskej krajine, psychologická podpora a podpora učiteľov a iných pedagogických pracovníkov, ktorí prijímajú utečencov.

Prístup k vzdelávaniu pre neplnoletých sa zabezpečí hneď ako to bude možné z materiálneho hľadiska, ak je zrejmé, že neplnoletý spĺňa podmienky dočasnej ochrany alebo primeranej ochrany podľa vnútroštátneho práva, a to aj vtedy, keď konanie o vydaní povolenia na pobyt ešte nie je ukončené. Možno to preukázať na základe dokladov totožnosti neplnoletého alebo akýchkoľvek iných úradných dokladov, ktoré možno predložiť na preukázanie totožnosti.

V rovnakom duchu Komisia odporúča, aby sa neplnoletým bez sprievodu čo najskôr sprostredkoval prístup k vzdelávaniu, a to aj v prípadoch, keď ešte stále prebiehajú postupy týkajúce sa vymenovania opatrovníka/zákonného zástupcu a určenia druhu starostlivosti, na ktorú má dieťa nárok.

Členské štáty by mali podporovať aj prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, ako aj k odbornému vzdelávaniu, a to za rovnakých podmienok, ako majú ich vlastní štátni príslušníci a iní občania Únie. Najmä v členských štátoch, v ktorých existuje právny nárok na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve alebo v ktorých je účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve povinná, by mal byť deťom, na ktoré sa vzťahuje rozhodnutie Rady, poskytnutý prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve za rovnakých podmienok, ako majú občania hostiteľského členského štátu.

2. PRÁVO NA VOLNÝ POHYB

Právo na pohyb pred vydaním povolenia na pobyt

S cieľom zabezpečiť pripravenosť v členských štátoch, v ktorých si osoby s nárokom na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva plánujú uplatniť svoje práva, Komisia odporúča, aby orgány členských štátov prvého vstupu žiadali dotknuté osoby, ktoré sa chcú presťahovať do iného členského štátu, aby uviedli, do ktorého členského štátu budú pokračovať. Účelom týchto otázok by malo byť zistiť orientačný počet osôb, ktoré sa plánujú presťahovať do konkrétnych členských štátov. Členské štáty prvého vstupu by mali oznamovať získané informácie anonymne (počet osôb, ktoré podľa predpokladov pôjdu do členského štátu X, Y, Z) prostredníctvom siete EÚ pre pripravenosť a krízové riadenie v oblasti migrácie (sieť Blueprint).

Ukrajinskí štátni príslušníci, ktorí sú držiteľmi biometrických pasov, alebo štátni príslušníci iných tretích krajín, ktorí sú oslobodení od povinnosti mať krátkodobé víza na vstup do Únie, majú po vstupe do schengenského priestoru právo voľne sa pohybovať po tomto území počas 90 dní v rámci 180-dňového obdobia. Môžu tak vycestovať do členského štátu, v ktorom chcú využiť práva spojené s dočasnou ochranou a pripojiť sa k svojej rodine a priateľom v rámci významných sietí ukrajinskej diaspóry, ktoré v súčasnosti existujú v celej Únii.

Komisia pripomína, že v prípade osôb, ktoré nie sú oslobodené od vízovej povinnosti (napr. preto, že nemajú biometrický pas) a nie sú držiteľmi krátkodobého víza ani dlhodobého víza alebo povolenia na pobyt vydaného členským štátom a ktoré majú nárok na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva, musia členské štáty v súlade s článkom 8 ods. 3 smernice 2001/55/ES zabezpečiť osobám oprávneným na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva všetky náležitosti potrebné na získanie vyžadovaných víz vrátane tranzitných víz na účely prijatia týchto osôb na ich územie. Vzhľadom na naliehavosť situácie musia byť formality obmedzené na minimum. Ak má osoba v úmysle uplatniť si svoje práva v inom členskom štáte, ako je

členský štát prvého vstupu, Komisia odporúča, aby členský štát prvého vstupu vydal vízum na hraničnom priechode (alebo vo vnútrozemí, aby sa predišlo preťaženiu) platné 15 dní (v súlade s článkom 35 ods. 3 vízového kódexu ⁽⁹⁾). Dotknutá osoba by sa tak mohla pohybovať v rámci schengenského priestoru ⁽¹⁰⁾. Víza vydané na hranici alebo v blízkosti hraničného priechodu na základe článku 35 vízového kódexu platné 15 dní možno v prípade potreby neskôr predĺžiť (pozri článok 33 vízového kódexu). Údaje týkajúce sa žiadosti o takéto vízum a jeho udelenia by sa mali zaznamenať vo vízovom informačnom systéme (VIS) v súlade s platnými pravidlami ⁽¹¹⁾. Komisia odporúča, aby víza boli bezplatné alebo za minimálny poplatok.

Ak osoba s nárokom na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva príde na hranicu členského štátu EÚ, ktorý neuplatňuje schengenské *acquis* v plnom rozsahu, čiže nevydáva schengenské víza, a chce sa presunúť do iného členského štátu, aby si uplatnila svoje práva, možno zvážiť rôzne možnosti. Členské štáty, ktoré uplatňujú schengenské *acquis* v plnom rozsahu, môžu vydávať schengenské víza na svojich konzulátoch v členských štátoch, ktoré neuplatňujú schengenské *acquis* v plnom rozsahu. Schengenské víza by mohli vydávať aj osobám, ktoré po príchode do dotknutého členského štátu majú nárok na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva.

V súlade s operačnými usmerneniami týkajúcimi sa riadenia vonkajších hraníc ⁽¹²⁾ Komisia odporúča, aby členské štáty neukladali peňažné sankcie dopravcom prepravujúcim osoby, ktoré majú nárok na dočasnú ochranu alebo primeranú vnútroštátnu ochranu, prichádzajú z členského štátu a nemajú požadované doklady na vstup do cieľového členského štátu. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby o tom letecké spoločnosti boli informované.

Všeobecnejšie platí, že ak dotknutá osoba nemá platný cestovný doklad, Komisia odporúča rozšíriť používanie vzorového preukazu pre presídlenie uvedeného v prílohe I k smernici 2001/55/ES, v ktorom môže členský štát prvého vstupu uviesť členský štát, do ktorého má dotknutá osoba úmysel vycestovať s cieľom uplatniť si svoje práva spojené s dočasnou ochranou.

Ako základ na koordináciu pomoci, pokiaľ ide o presídlenie osôb, ktoré nemajú prostriedky na vycestovanie do členského štátu, v ktorom chcú požívať dočasnú ochranu alebo primeranú vnútroštátnu ochranu, môže členským štátom slúžiť platforma solidarity. Osobné údaje by sa však mali vymieňať len prostredníctvom zabezpečeného kanála Dublinet.

Právo na voľný pohyb po vydaní povolenia na pobyt

Keď členský štát vydal povolenie na pobyt v súlade s článkom 8 smernice 2001/55/ES, osoba požívajúca dočasnú ochranu má právo vycestovať do iných členských štátov, než je členský štát, ktorý vydal povolenie na pobyt, a to na 90 dní v rámci 180-dňového obdobia. Ak sa takáto osoba následne presťahuje do iného členského štátu, v ktorom získa ďalšie povolenie na pobyt na základe dočasnej ochrany, prvé vydané povolenie na pobyt musí byť odňaté a s ním spojené práva musia zaniknúť v súlade s podstatou článku 15 ods. 6 a článkom 26 ods. 4 smernice 2001/55/ES.

Je potrebné poznamenať, že s cieľom podporiť členské štáty, ktoré sú hlavným vstupným bodom hromadného príchodu vysídlených osôb utekajúcich pred vojnou z Ukrajiny, na ktoré sa vzťahuje rozhodnutie Rady, a podporiť rovnováhu úsilia medzi všetkými členskými štátmi sa členské štáty dohodli, že nebudú uplatňovať článok 11 smernice 2001/55/ES vo vzťahu k osobám požívajúcim dočasnú ochranu v danom členskom štáte v súlade s rozhodnutím Rady, ktoré sa presťahovali do iného členského štátu bez povolenia, pokiaľ sa členské štáty bilaterálne nedohodnú inak ⁽¹³⁾.

⁽⁹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 z 13. júla 2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva (vízový kódex) (Ú. v. EÚ L 243, 15.9.2009, s. 1).

⁽¹⁰⁾ To sa vzťahuje len na štátne príslušnosti, v prípade ktorých sa pred udelením víza nevyžadujú predchádzajúce konzultácie s ústrednými orgánmi iných členských štátov (článok 22 vízového kódexu).

⁽¹¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 z 9. júla 2008 o vízovom informačnom systéme (VIS) a výmene údajov o krátkodobých vízach medzi členskými štátmi (nariadenie o VIS) (Ú. v. EÚ L 218, 13.8.2008, s. 60).

⁽¹²⁾ Oznámenie Komisie, ktorým sa poskytujú operačné usmernenia týkajúce sa riadenia vonkajších hraníc s cieľom uľahčiť prekračovanie hraníc medzi EÚ a Ukrajinou) (Ú. v. EÚ C 104 I, 4.3.2022, s. 1).

⁽¹³⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6826-2022-ADD-1/sk/pdf>.

3. EVIDENCIA (ČLÁNOK 10 SMERNICE O DOČASNEJ OCHRANE)

Podľa článku 10 smernice 2001/55/ES sú členské štáty povinné zaevidovať osobné údaje (meno, štátnu príslušnosť, dátum a miesto narodenia, rodinný stav a rodinný vzťah) osôb požívajúcich dočasnú ochranu na ich území. Ak tak členské štáty ešte neurobili, mali by počas vykonávania kontrol a lustrácií nahliadnuť do príslušných medzinárodných databáz, databáz EÚ a vnútroštátnych databáz, a najmä do zápisov o osobách a dokladoch v Schengenskom informačnom systéme (SIS).

Podľa súčasného právneho základu nemožno na evidenciu osôb požívajúcich dočasnú ochranu použiť systém Eurodac ani iné rozsiahle informačné systémy a databázy EÚ. Komisia preto členským štátom odporúča, aby tieto osoby zaevidovali do svojich vnútroštátnych registrov cudzincov alebo iných vnútroštátnych registrov pri plnom dodržiavaní všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Členské štáty by nemali evidovať žiadne iné osobné údaje okrem tých, na ktoré sa vzťahuje príloha II k smernici 2001/55/ES.

Výzva pracovať len prostredníctvom vnútroštátnych databáz obmedzuje schopnosť vymieňať si informácie, napríklad s cieľom vysledovať a odhaliť, či tá istá osoba požíva práva spojené s dočasnou ochranou vo viac ako jednom členskom štáte. Komisia je s podporou Agentúry Európskej únie pre azyl pripravená spolupracovať s členskými štátmi pri riešení tejto výzvy, napríklad poskytnutím platformy na výmenu informácií.

Ak je potrebné vymeniť si s inými členskými štátmi informácie o konkrétnych osobách zaevidovaných v súlade s prílohou II k smernici 2001/55/ES, na účely tejto smernice (napríklad v prípade zlúčenia rodiny alebo ak je potrebné v konkrétnom prípade uskutočniť dodatočné zisťovania) sa tieto údaje môžu vymieňať prostredníctvom zabezpečeného kanála DubliNet.

4. POVOLENIE NA POBYT (ČLÁNOK 8 SMERNICE O DOČASNEJ OCHRANE)

Členské štáty musia poskytnúť osobám požívajúcim dočasnú ochranu povolenie na pobyt počas trvania ochrany a na tento účel vydať doklady alebo iné rovnocenné potvrdenia v súlade s článkom 8 ods. 1 smernice 2001/55/ES. Dočasná ochrana zavedená rozhodnutím Rady trvá jeden rok od nadobudnutia účinnosti uvedeného rozhodnutia, t. j. od 4. marca 2022 do 4. marca 2023, v súlade s článkom 4 ods. 1 smernice 2001/55/ES.

Povolenie na pobyt by potom slúžilo ako doklad na preukázanie svojho postavenia pred inými orgánmi, ako sú úrady práce a služby, školy, nemocnice. Komisia chce zdôrazniť, že obdobie jedného roka je objektívne, t. j. trvá do 4. marca 2023 bez ohľadu na to, kedy bolo povolenie na pobyt vydané. Konečný dátum pre všetky povolenia na pobyt vydané podľa rozhodnutia Rady je teda 4. marec 2023 v súlade s článkom 4 ods. 1 smernice 2001/55/ES.

Ak Rada počas tohto obdobia neprijme rozhodnutie na návrh Komisie o ukončení dočasnej ochrany, dočasná ochrana sa automaticky predĺži o šesť mesiacov, t. j. do 4. septembra 2023, a opäť o šesť mesiacov, t. j. do 4. marca 2024. Povinnosť vydávať/predlžovať povolenia na pobyt by počas týchto období pretrvávala. S cieľom znížiť administratívnu záťaž spojenú s obnovovaním povolení môžu členské štáty už teraz udeliť povolenie na pobyt na dva roky s vedomím, že dočasná ochrana sa môže kedykoľvek skončiť v súlade s článkom 6 ods. 1 písm. b) smernice. Ak členské štáty túto možnosť nevyužijú, budú musieť povolenia na pobyt obnoviť dvakrát vždy na šesťmesačné obdobie.

Na druhej strane, ak Rada prijme rozhodnutie na návrh Komisie v súlade s článkom 6 ods. 1 písm. b) smernice 2001/55/ES o ukončení dočasnej ochrany už pred týmito dátumami, vydané povolenia na pobyt by sa stali neplatnými a mali by sa odňať, keďže sú len deklaratórne (keďže práva zakladá samotné rozhodnutie). Členské štáty by mali prostredníctvom svojich vnútroštátnych postupov a kanálov uverejniť, že všetky povolenia na pobyt na základe dočasnej ochrany sa v konkrétny deň stávajú neplatnými.

Na účely poskytnutia práv súvisiacich s dočasnou ochranou, respektíve primeranou ochranou podľa vnútroštátneho práva Komisia odporúča členským štátom, aby uľahčili otváranie bankových účtov a prístup k príslušným službám na základe identifikačného dokladu alebo rovnocenného identifikačného riešenia akceptovaného členskými štátmi a dokladu o vstupe do EÚ z 24. februára 2022 alebo neskôr, a to aj v prípade, že konanie o vydaní povolenia na pobyt ešte nebolo ukončené.

Komisia dôrazne odporúča, aby členské štáty pred vydaním povolenia na pobyt osobám, ktorým sa poskytla dočasná ochrana alebo primeraná ochrana podľa vnútroštátneho práva, pri vykonávaní kontrol a lustrácií nahliadli do príslušných medzinárodných databáz, databáz EÚ a vnútroštátnych databáz, a najmä zápisov o osobách a dokladoch v Schengenskom informačnom systéme (SIS).

Údaje o prevádzачoch, obchodníkoch s ľuďmi a iných páchateloch závažnej trestnej činnosti alebo ich spolupáchateľoch by členské štáty mali zadávať do systému SIS čo najskôr. Výsledky kontrol závisia od kvality údajov zadaných členskými štátmi, ktoré vydali zápisy. Komisia preto pripomína členským štátom, ktoré vydali zápis, aby do neho zahrnuli všetky dostupné relevantné údaje. Systém umožňuje, aby členské štáty, ktoré vydali zápis, prepájali operačne súvisiace zápisy. Členské štáty, ktoré vydali zápis, sa preto nabádajú aj k tomu, aby čo najlepšie využívali všetky funkcie systému SIS. V nadchádzajúcich mesiacoch (2022) začne fungovať obnovený systém SIS a predpokladáme, že členské štáty promptne zavedú nové funkcie a budú ich tiež čo najlepšie využívať.

5. NEPLNOLETÍ BEZ SPRIEVODU (ČLÁNOK 16 SMERNICE O DOČASNEJ OCHRANE)

Od začiatku ruskej invázie na Ukrajinu bola Európa svedkom nebývalej vlny solidarity s ľuďmi utekajúcimi z Ukrajiny, najmä deťmi. Európske rodiny, jednotlivci či združenia cestovali na hranicu EÚ s Ukrajinou, aby sa ujali ukrajinských detí, ktorých rodičia zostali na Ukrajine.

Komisia chce zdôrazniť, že v rámci uplatňovania právnych záruk, ktoré sa týkajú neplnoletých osôb bez sprievodu a detí odlúčených od rodičov, je cieľom dosiahnuť správnu rovnováhu medzi mierou flexibility, ktorá je potrebná na to, aby mohla účinne fungovať solidarita, a potrebou zabezpečiť, aby sa dodržiavali základné záruky vzťahujúce sa na deti bez sprievodu, a tým bola v plnej miere zabezpečená ich ochrana.

Touto solidaritou nie je dotknutá povinnosť orgánov členských štátov dodržiavať pri vykonávaní smernice 2001/55/ES a uvedené rozhodnutia Rady osobitné požiadavky stanovené v uvedenej smernici a článku 24 charty. Podľa článku 16 ods. 1 smernice 2001/55/ES musia členské štáty čo najskôr vymenovať opatrovníkov/zákonných zástupcov neplnoletých osôb bez sprievodu, ktoré požívajú dočasnú ochranu na ich území, a keď je to nutné až do vymenovania stáleho opatrovníka ustanoviť dočasný opatrovníka alebo zabezpečiť zastupovanie prostredníctvom organizácie, ktorá je zodpovedná za starostlivosť o neplnoletých a ich blaho, alebo akékoľvek iné vhodné zastupovanie.

Zastupovanie môže byť zabezpečené zákonným opatrovníkom, organizáciou, ktorá je zodpovedná za starostlivosť o neplnoleté osoby a ich blaho, alebo akýmkoľvek iným vhodným zastupovaním. Komisia sa domnieva, že „vhodné zastupovanie“ musí byť nevyhnutne prispôbené osobitným potrebám neplnoletých osôb a že si predovšetkým vyžaduje, aby sa v rámci neho zohľadňoval najlepší záujem dieťaťa a konalo sa v jeho najlepšom záujme. Zastupovanie môžu zabezpečiť len jednotlivci, ktorí nemajú o predchádzajúcich trestných činoch páchaných na deťoch („preverovanie“).

Zastupovanie sa musí zabezpečiť čo najskôr v **členskom štáte prvého vstupu**, a to tým, že sa vo všetkých fázach konania, v ktorých sa pri prijímaní rozhodnutia týkajúceho sa dieťaťa musí zohľadniť jeho najlepší záujem, zaisťujú prítomnosť zástupcu služieb na ochranu detí alebo v prípade potreby prítomnosť jednotlivcov alebo organizácií poverených konať v mene služieb na ochranu detí. Tento zástupca nemusí byť vymenovaný osobitne pre každú neplnoletú osobu bez sprievodu, bude mu postačovať všeobecný mandát, ktorý ho bude v prípade potreby oprávňovať pomáhať pri zaistení toho, že sa zohľadnia najlepšie záujmy detí bez sprievodu.

V prípade:

1. neplnoletých osôb bez sprievodu, ktoré pokračujú vo svojej ceste do iného členského štátu, aby sa zlúčili s rodinným príslušníkom v zmysle článku 15 smernice 2001/55/ES, alebo
2. neplnoletých osôb bez sprievodu, ktorých sa ujali známe osoby, ktoré nie sú ich príbuznými (a ktoré s nimi strávili predchádzajúci kus cesty), alebo verejné či súkromné organizácie z iných členských štátov s cieľom poskytnúť im starostlivosť v týchto štátoch;

by mal členský štát prvého vstupu minimálne zabezpečiť, aby:

1. totožnosť detí a totožnosť dospelých osôb, s ktorými deti pokračujú v ceste, ako aj deklarovaný cieľový členský štát, boli zaevidované príslušnými orgánmi v členskom štáte prvého vstupu v súlade s vnútroštátnym právom pred tým, ako dieťa/deti a sprevádzajúce dospelé osoby budú pokračovať vo svojej ceste;
2. v čase uvedenej registrácie boli zavedené a fungovali rýchle kontroly s cieľom predchádzať možným prípadom alebo riziku zneužívania alebo obchodovania s ľuďmi a odhaľovať ich. V prípade podozrenia z obchodovania s ľuďmi by členské štáty mali vydať preventívny zápis v Schengenskom informačnom systéme;

3. zástupca služieb na ochranu detí, ako sa uvádza v predchádzajúcom odseku, bol prítomný počas uvedenej registrácie.

Členské štáty by mali čo najskôr začať postupy identifikácie rodinných príslušníkov v zmysle článku 15 smernice 2001/55/ES, ktorí môžu mať pobyt v iných členských štátoch EÚ, a v prípade, že ich identifikujú, čo najskôr začať postupy na zlúčenie s týmito rodinnými príslušníkmi.

Neplnoletí bez sprievodu, ktorých rodinní príslušníci sa nachádzajú v inom členskom štáte a takisto požívajú dočasnú ochranu, by sa mali s týmito rodinnými príslušníkmi zlúčiť v súlade s pravidlami stanovenými v článkoch 15 a 26 smernice 2011/95/ES, pričom sa v závislosti od veku a vyspelosti detí zohľadnia ich názory a posúdi sa, či toto zlúčenie zodpovedá ich najlepšiemu záujmu. Neplnoletí bez sprievodu, ktorých rodinní príslušníci majú pobyt v inom členskom štáte a podliehajú inej právnej úprave, môžu byť takisto zlúčení s týmito rodinnými príslušníkmi v súlade s inými nástrojmi práva Únie [napr. v súlade so smernicou 2003/86/ES, smernicou 2004/38/ES alebo s nariadením (EÚ) 604/2013], prípadne na základe vnútroštátneho práva. Postupy zlúčenia rodín by sa mali uplatňovať tak, aby nebránili rodinným príslušníkom dotknutých detí prísť si po ne do členského štátu prvého vstupu, alebo tak, aby neboli dotknuté iné opatrenia dohodnuté v rámci platformy solidarity.

Pokiaľ ide o **cieľové členské štáty**, Komisia odporúča zaviesť rýchly postup registrácie prítomnosti detí bez sprievodu, ktoré sa usádzajú na ich území, a čo najskôr začať postupy na ustanovenie opatrovníka/zákonného zástupcu a zverenie starostlivosti o deti, ako sa stanovuje vo vnútroštátnom práve – s výhradou overení stanovených vo vnútroštátnom práve, a to aj pokiaľ ide o posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa a preverenie, či dotknutí dospelí nemajú záznam o predchádzajúcich trestných činoch páchaných na deťoch.

Postupy na zverenie starostlivosti o deti môžu byť v prípade tých istých detí oddelené od postupov na vymenovanie opatrovníkov/zákonných zástupcov, ako sa stanovuje vo vnútroštátnom práve. V prípade potreby môže opatrovníctvo/zákonné zastupovanie zabezpečiť aj organizácia, ktorá je zodpovedná za starostlivosť o neplnoletých a ich blaho, alebo sa môže zabezpečiť prostredníctvom akéhokoľvek iného vhodného zastupovania, ako sa stanovuje v článku 16 smernice. Pestúnskym rodinám a komunitám/organizáciám povereným podľa vnútroštátneho práva starať sa o neplnoleté osoby bez sprievodu, ktoré požívajú dočasnú ochranu, by sa mali takisto poskytovať rodinné prídavky a príspevky na deti, o ktoré sa starajú, ako sa stanovuje vo vnútroštátnom práve hostiteľského členského štátu.

Podľa článku 16 ods. 2 smernice 2001/55/ES členské štáty v období trvania dočasnej ochrany zabezpečia, aby boli neplnoletí bez sprievodu umiestnení u dospelých príbuzných, v náhradnej rodine, v prijímacích centrách špeciálne určených pre neplnoleté osoby alebo v inom vhodnom zariadení pre neplnoletých. Platí to tak pre členský štát prvého vstupu, ako aj pre členské štáty, do ktorých by mohli byť neplnoletí bez sprievodu presídlení.

Členské štáty podniknú nevyhnutné kroky, aby umožnili takéto umiestnenie. To znamená, že sa v závislosti od veku a vyspelosti detí zohľadní ich názor, ale zároveň sa zaistí, aby bola zvolená forma umiestnenia pre ne vhodná a aby zodpovedala ich najlepším záujmom. V prípade potreby musia členské štáty v súvislosti s umiestnením neplnoletej osoby, príp. osôb bez sprievodu tiež stanoviť dohodu s príslušnou dospelou osobou alebo osobami.

V prípade tých detí bez sprievodu, ktoré nepokračujú vo svojej ceste do iného členského štátu a ktoré sa nachádzajú v jednej z dvoch uvedených situácií, by mal členský štát prvého vstupu okrem ustanovenia opatrovníka/zákonného zástupcu zabezpečiť, aby mali čo najskôr vhodné ubytovanie⁽¹⁴⁾ (ak sú k dispozícii, mali by sa uprednostniť alternatívy k ústavnej starostlivosti, ako sú pestúnske rodiny alebo komunitná starostlivosť a pre dospelých starších ako 16 rokov by sa mali zaistiť podmienky, v rámci ktorých budú môcť byť sčasti nezávislí, atď.), prístup k vzdelávaniu a/alebo odbornej príprave, zdravotnej starostlivosti (vrátane preventívnej starostlivosti a starostlivosti o duševné zdravie) a psychosociálnej pomoci.

Ako sa stanovuje článkom 26 smernice 2001/55/ES, deti bez sprievodu, ktoré po tom, ako boli prevzaté do starostlivosti na základe jednej z uvedených situácií, nepokračujú v ceste, môžu byť napriek tomu presídlené do členského štátu, ktorý sa považuje za najvhodnejší na prevzatie starostlivosti o dieťa, a to na základe posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa, ktoré sa vykoná v členskom štáte prvého vstupu.

⁽¹⁴⁾ Pozri dokument Agentúry Európskej únie pre azyl pod názvom *Guidance on reception conditions for unaccompanied minors* (Usmernenie o podmienkach prijímania neplnoletých osôb bez sprievodu) – <https://euaa.europa.eu/sites/default/files/Guidance-on%20reception-%20conditions-%20for-unaccompanied-children.pdf>.

Členské štáty sa nabádajú k tomu, aby spolupracovali a uľahčili tak cezhraničnú výmenu informácií a údajov o prípadoch detí bez sprievodu, ktoré sa pohybujú v rôznych jurisdikciách EÚ.

Ako už bolo uvedené, nabádame členské štáty k tomu, aby vykonávali potrebné kontroly a čo najlepšie využívali Schengenský informačný systém. Hneď ako začne fungovať obnovený SIS, ponúkne možnosť vkladať do SIS nielen „reaktívne“ zápisy o deťoch, ktoré zmizli, ale aj „preventívne“ zápisy o:

- deťoch, ktorým hrozí únos,
- deťoch, ktorým hrozí nezákonné odvedenie do zahraničia alebo ktorým treba zabrániť vo vycestovaní kvôli ich vlastnej ochrane,
- zraniteľných dospelých osobách, ktorým hrozí nezákonné odvedenie do zahraničia alebo ktorým treba zabrániť vo vycestovaní kvôli ich vlastnej ochrane,
- zbere informácií o osobách alebo veciach vyplývajúcich zo zisťovaní (zisťovacích kontrol) a
- neznámych hľadaných osobách na účely ich identifikácie s použitím odtlačkov získaných na miestach, kde došlo k závažnej trestnej činnosti.

6. OBCHODOVANIE S ĽUĎMI

Smernica 2011/36/EÚ (ďalej len „smernica EÚ o boji proti obchodovaniu s ľuďmi“) ⁽¹⁵⁾ a právne predpisy, ktorými sa transponuje do právnych systémov členských štátov, sa vzťahujú na situáciu osôb utekajúcich z Ukrajiny, ak sú splnené podmienky stanovené v týchto právnych nástrojoch. Vnútroštátne právne predpisy, ktorými sa transponuje smernica EÚ o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, obsahujú opatrenia na zníženie rizika všetkých foriem vykorisťovania súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi a dopytu po nich.

Väčšina ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny, sú ženy a deti. Obchodníci s ľuďmi, najmä organizované zločinecké skupiny, by mohli využiť ich zraniteľnosť na rôzne formy vykorisťovania súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi, a to najmä na účely sexuálneho alebo pracovného vykorisťovania. Členské štáty sa dôrazne nabádajú k tomu, aby zaviedli primerané preventívne opatrenia osobitne zamerané na osoby utekajúce z Ukrajiny. Tieto opatrenia môžu zahŕňať poskytovanie informácií o rizikách obchodovania s ľuďmi v jazyku, ktorému osoby utekajúce z Ukrajiny rozumejú, pričom v prípade detí bez sprievodu sa tieto informácie musia poskytovať pre ne vhodným spôsobom, ktorý je primeraný ich veku. Tieto informácie je vhodné poskytovať na hraničných priechodoch, v ubytovacích zariadeniach, ako aj príslušným orgánom a organizáciám občianskej spoločnosti, ktoré s osobami utekajúcimi z Ukrajiny pravdepodobne prídu do kontaktu. Takéto informácie by mali byť dostupné aj online a mali by obsahovať číslo tiesňovej linky, ktorú by bolo možné kontaktovať vo viacerých jazykoch 24 hodín denne 7 dní v týždni.

Zásadný význam má zvyšovanie informovanosti medzi kľúčovými odborníkmi, ktorí pravdepodobne prídu do kontaktu s potenciálnymi obeťmi obchodovania s ľuďmi, a prijímajúcimi komunitami. Osobitná pozornosť by sa mala venovať neplnoletým osobám bez sprievodu kvôli ich väčšej zraniteľnosti, ktorá vyplýva z ich situácie. Inštitúty starostlivosti o deti (napr. detské domovy, školy, pestúnska starostlivosť) by mali byť osobitne informované o rizikách obchodovania s ľuďmi a o postupo, ktoré sa majú v takýchto prípadoch dodržiavať.

Vhodné školenia a inštruktáž pre príslušné orgány presadzovania práva a pohraničné orgány by zaistili, že tieto orgány budú venovať pozornosť obzvlášť zraniteľným kategóriám osôb, ktoré utekajú z Ukrajiny, s cieľom predchádzať obchodovaniu s ľuďmi a zaistiť včasnú identifikáciu potenciálnych obetí. V rámci úsilia o identifikáciu by sa mali zriadiť tiesňové telefónne linky, ktoré by bolo možné kontaktovať vo viacerých jazykoch 24 hodín denne 7 dní v týždni, a ktoré by slúžili na hlásenie prípadov obchodovania s ľuďmi príslušným orgánom a zároveň by poskytovali obeťiam informácie o príslušných službách pomoci, podpory a ochrany.

Členské štáty by mali zabezpečiť, aby bol ich národný referenčný mechanizmus plne funkčný a zlepšila sa tak včasná identifikácia a zintenzívnila sa pomoc a podpora obeťiam obchodovania s ľuďmi. Spolupráca medzi azylovými a pohraničnými orgánmi, orgánmi presadzovania práva a justičnými orgánmi by sa mala zabezpečiť tak v rámci daného členského štátu, ako aj s ostatnými členskými štátmi. Relevantné informácie o cezhraničných prípadoch by sa mali vymieňať prostredníctvom kanálov policajnej a justičnej spolupráce EÚ, ako aj prostredníctvom Eurojustu.

Na účely včasnej identifikácie, pomoci a podpory obeťiam sa vnútroštátne orgány dôrazne nabádajú k tomu, aby spolupracovali s organizáciami občianskej spoločnosti. Ak sa odhalia konkrétne prípady obchodovania s ľuďmi, obeťiam by sa mala poskytnúť pomoc, podpora a ochrana v súlade s opatreniami stanovenými v smernici EÚ o boji proti obchodovaniu s ľuďmi hneď, ako budú mať príslušné orgány opodstatnené dôvody domnievať sa, že daná osoba mohla byť zneužitá, a to bez ohľadu na to, či je ochotná spolupracovať pri vyšetrovaní trestného činu, trestnom stíhaní alebo súdnom konaní. Tieto opatrenia by mali zahŕňať zabezpečenie aspoň takej životnej úrovne

⁽¹⁵⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obeť obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV (Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011, s. 1).

obetí, ktorá im umožní uspokojiť ich základné životné potreby, napr. zabezpečenie vhodného a bezpečného ubytovania a materiálnej pomoci, ako aj potrebného lekárskeho ošetrovania vrátane psychologickéj pomoci, poradenstva a informácií a v prípade potreby prekladateľských a tlmočnických služieb.

V prípadoch, keď sú obeťami deti, musia sa v prvom rade zohľadniť ich najlepšie záujmy a mali by mať okamžitý prístup k pomoci, podpore a ochrane. Členské štáty zabezpečia aj trvalé riešenia pre neplnoleté osoby bez sprievodu, ktoré budú založené na ich najlepších záujmoch.

7. PRÍSTUP KU KONANIU O AZYLE

V súlade s článkom 17 smernice 2001/55/ES majú osoby požívajúce dočasnú ochranu právo kedykoľvek požiadať o medzinárodnú ochranu. V tomto prípade sa uplatňujú ustanovenia *acquis* v oblasti azylu vrátane registrácie žiadateľov do systému Eurodac. To isté platí pre osoby požívajúce primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva, ako sa uvádza v článku 2 ods. 2 rozhodnutia Rady.

Bez toho, aby bolo dotknuté právo podať žiadosť o medzinárodnú ochranu, osoby požívajúce dočasnú ochranu, by mali byť uistené o právach, ktoré by im toto postavenie zaistilo.

Členské štáty môžu tiež stanoviť, že kým sa posudzujú žiadosti, nie je možné požívať dočasnú ochranu a mať súčasne postavenie žiadateľa o medzinárodnú ochranu (článok 19 smernice 2001/55/ES).

Je preto veľmi dôležité, aby bola dotknutá osoba plne informovaná o tom, aké postupy členský štát uplatňuje, čím sa jej umožní rozhodnúť sa, či okrem povolenia na pobyt dokazujúceho postavenie osoby s dočasnou ochranou požiada aj o medzinárodnú ochranu.

V súlade s článkom 19 ods. 2 smernice 2001/55/ES, ak sa osoba, ktorá má nárok na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva alebo takúto ochranu požíva, rozhodne požiadať o medzinárodnú ochranu, a po preskúmaní sa jej neprizná postavenie utečenca alebo doplnková ochrana, požíva alebo naďalej bude požívať dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva po zvyšok obdobia trvania ochrany.

Ak by sa posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu nedokončilo počas obdobia trvania dočasnej ochrany alebo primeranej ochrany podľa vnútroštátneho práva, malo by sa v súlade s článkom 17 ods. 2 smernice 2001/55/ES dokončiť po skončení trvania dočasnej ochrany.

Uplatňovanie dublinského nariadenia III

Ak osoba, ktorá má nárok na dočasnú či primeranú ochranu alebo ktorá požíva dočasnú či primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva, podá žiadosť o medzinárodnú ochranu, na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie tejto žiadosti sa uplatňuje nariadenie (EÚ) č. 604/2013 (ďalej len „dublinské nariadenie III“) ⁽¹⁶⁾. Podľa uvedeného nariadenia sa zodpovedný členský štát určí na základe objektívnych kritérií ⁽¹⁷⁾ uplatniteľných na rôzne scenáre vrátane vydávania povolení na pobyt na účely dočasnej ochrany ⁽¹⁸⁾.

Pri uplatňovaní dublinského nariadenia Komisia dôrazne odporúča členským štátom, aby zohľadnili podstatu vyhlásenia, ktoré uskutočnila Rada pri prijímaní vykonávacieho rozhodnutia Rady 2022/382, s cieľom zmierniť tlak na členské štáty, ktoré čelia hromadným prílevom. Vzhľadom na to, že osoba, ktorá má nárok na dočasnú ochranu alebo primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva, môže požívať svoje práva v ktoromkoľvek členskom štáte, ak by táto osoba požiadala o medzinárodnú ochranu, členský štát, v ktorom bola žiadosť podaná, sa dôrazne nabáda k tomu, aby prevzal zodpovednosť za posúdenie žiadosti podľa ustanovenia o práve vlastného uváženia uvedeného v článku 17 ods. 1, ak by bol podľa kritérií zodpovednosti ⁽¹⁹⁾ stanovených v dublinskom nariadení III zodpovedným členský štát, ktorý čelí hromadným prílevom, s cieľom zmierniť tlak na tento členský štát.

⁽¹⁶⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov.

⁽¹⁷⁾ Objektívne kritériá zahŕňajú v hierarchickom poradí prítomnosť rodinných príslušníkov v členskom štáte, udelenie víza alebo povolenia na pobyt, neoprávnený vstup do EÚ či vstup v prípade zrušenej vízovej povinnosti. Ak sa neuplatňuje žiadne z týchto kritérií, zodpovedným je prvý členský štát, v ktorom bola žiadosť podaná.

⁽¹⁸⁾ Článok 2 ods. 1 a článok 12 nariadenia (EÚ) č. 604/2013.

⁽¹⁹⁾ Kritériá stanovené v článkoch 12 až 15 alebo v článku 3 ods. 2 prvom pododseku uvedeného nariadenia.

Prístup navrhovaný Komisiou by mal takisto znížiť riziko podávania viacnásobných žiadostí vo viacerých členských štátoch, čím by sa znížilo zaťaženie azylových systémov.

Pokiaľ ide o zlúčenie rodiny, Komisia vyzýva členské štáty, aby urýchlene spolupracovali s cieľom zabezpečiť rýchle zlúčenie rodinných príslušníkov.

8. POMOC PRI REPATRIÁCIÍ

V súlade s operačnými usmerneniami týkajúcimi sa riadenia vonkajších hraníc⁽²⁰⁾ by mali byť do Únie prijaté všetky osoby utekajúce pred vojnou na Ukrajine vrátane osôb, ktoré nemusia mať nárok na dočasnú ochranu alebo prípadne na primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva.

Osoby, ktoré nepoživajú dočasnú ochranu alebo prípadnú primeranú ochranu podľa vnútroštátneho práva a nemajú právo zdržiavať sa na území členských štátov na základe práva Únie alebo vnútroštátneho práva, by mali byť repatriované do svojich krajín pôvodu.

Komisia odporúča, aby členské štáty v súlade s článkom 6 ods. 4 smernice o návrate⁽²¹⁾ vydávali vnútroštátne povolenia alebo oprávnenia na pobyt s obmedzeným trvaním z humanitárnych dôvodov. Tým by sa zabezpečilo, že osoby v takejto situácii by mali až do ich repatriácie ľahší prístup k základnej pomoci vrátane ubytovania či sociálnej a lekárskej starostlivosti.

Hoci bezpečná repatriácia občanov tretích krajín, ktorí uviazli v EÚ, je v prvom rade zodpovednosťou ich krajín pôvodu, členské štáty by mali koordinovať svoju činnosť s orgánmi týchto krajín, aby uľahčili a podporili organizáciu repatričných operácií. V prípade potreby by mali ostatné členské štáty a/alebo Komisia a vysoký predstaviteľ poskytovať osobitnú pomoc pri oslovovaní orgánov konkrétnych tretích krajín repatriácie.

Členské štáty by mali dotknutým osobám poskytovať podporu a pomoc, uľahčovať nadviazovanie kontaktov s príslušnými konzulárnymi orgánmi krajiny pôvodu a v prípade potreby poskytovať finančnú pomoc na repatriáciu prostredníctvom komerčných letov. Členské štáty môžu repatričné lety organizovať spoločne, pričom môžu využívať operačnú a logistickú podporu Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž (ďalej len „agentúra Frontex“). Ak o to dotknuté členské štáty požiadajú, agentúra Frontex im môže poskytnúť operačnú podporu, napríklad rezervovať miesta v komerčných letoch alebo, ak je počet dotknutých osôb vyšší, zorganizovať charterové lety.

9. POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ V DOKUMENTE/LETÁKU (ČLÁNOK 9 SMERNICE O DOČASNEJ OCHRANE)

Podľa článku 9 smernice 2001/55/ES musia členské štáty poskytnúť osobám požívajúcim dočasnú ochranu informačný dokument/leták v jazyku, ktorému pravdepodobne rozumejú, a v ktorom sú zrozumiteľne vysvetlené príslušné ustanovenia súvisiace s poskytovaním dočasnej ochrany (stanovené výhody a práva a povinnosti vyplývajúce z dočasnej ochrany). Komisia vydala dokument s otázkami a odpoveďami týkajúcimi sa smernice 2001/55/ES, ktorý možno nájsť na tomto odkaze: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine_sk, a ktorý môžu členské štáty použiť, aby splnili uvedenú povinnosť, pričom musia zohľadniť jazykovú požiadavku. Komisia takisto vyvíja kód QR, ktorý možno naskenovať a ktorý uľahčí prístup k informáciám. Komisia nabáda členské štáty, aby zriadili podobné webové stránky, ktoré budú prispôbené špecifikám vnútroštátneho kontextu a ktoré by sa potom prepojili s webovou stránkou Komisie, čím by sa vytvorilo jednotné kontaktné miesto pre všetky dotknuté osoby. Pokiaľ ide o deti, informácie by mali byť písané pre ne zrozumiteľným spôsobom a prispôbené ich veku a vypeľosti.

Čo sa týka presídlenia do iného štátu, mali by sa v koordinácii s Komisiou a inými členskými štátmi vypracovať osobitné informácie, ktoré je nutné poskytovať osobám pred tým, ako udelia súhlas s presídlením.

10. INFORMÁCIE, KTORÉ SA MAJÚ OZNAMOVAŤ V RÁMCI SIETE BLUEPRINT

Komisia s cieľom zabezpečiť riadne vykonávanie rozhodnutia Rady a v súlade s článkom 7 ods. 2, článkom 19, článkom 25, článkom 26 ods. 2 a článkom 27 ods. 1 a 2 smernice 2001/55/ES žiada členské štáty, aby prostredníctvom siete Blueprint poskytli tieto informácie:

- rozšírenie dočasnej ochrany na ďalšie kategórie vysídlených osôb,
- všeobecné žiadosti o presídlenie a súvisiacu prijímaciu kapacitu,

⁽²⁰⁾ Oznámenie Komisie, ktorým sa poskytujú operačné usmernenia týkajúce sa riadenia vonkajších hraníc s cieľom uľahčiť prekračovanie hraníc medzi EÚ a Ukrajinou [C(2022) 1404 final].

⁽²¹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (Ú. v. EÚ L 348, 24.12.2008, s. 98).

- údaje o počte osôb požívajúcich dočasnú ochranu,
- počet štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú držiteľmi povolenia na trvalý pobyt, ktoré im bolo vydané na Ukrajine, a ktorí požívajú dočasnú ochranu alebo inú ochranu, a
- informácie o vnútroštátnych zákonoch, iných právnych predpisoch a správnych opatreniach týkajúcich sa poskytovania dočasnej ochrany.

Takisto môžu poskytnúť informácie o aspektoch situácie na Ukrajine, ktoré sa priamo týkajú pohybu osôb a ich situácie; o ďalších očakávaných príchodoch do EÚ; o situácii na hranici a pred ňou, prekážkach plynulosti pri odchode z krajiny a opatreniach na uľahčenie tranzitu na hranici; o situácii a potrebách pri prijímaní; o údajoch a postupoch týkajúcich sa neplnoletých osôb bez sprievodu; o situácii štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi Ukrajiny, a súvisiacich potrebách pomoci a o poskytovaní dvojstrannej podpory iným členským štátom, vrátane počtu osôb, ktoré majú v úmysle presunúť sa do iného členského štátu. Rozsah a povaha informácií požadovaných od členských štátov sa prispôsobí meniacim sa okolnostiam v rámci siete Blueprint.

Získané informácie sa podľa potreby použijú aj v rámci platformy solidarity a integrovanej politickej reakcie na krízu (IPCR).
